

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEJYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjejezőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □em.-ként 6 fillér.
Többszöri közlésnél 4 fillérről közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **BETEGH PÁL** könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489 sz.

Pártalakulás és beszámoló.

Az oklándi választó-kerület szabadelvű pártjának megalakulása és Dr Heltai Ferenc beszámolója.

Homoródoklánd, 1904. október 11.

(r. s.) F. hó 9-én a homoródi járás központján: Oklándon, az ottani választó-kerület szabadelvű-pártja rendes alapszabályokkal újra alakult.

A tul nagy számban megjelent választókat vargasi Daniél Lajos üdvözölte szívből; sajnálattal jelentve be, hogy a párt-társ-elnöke: Benedek Elek tisztéről nagy és sokoldalú elfoglaltságára való tekintettel lemondott. Majd az alapszabályokat olvasták fel. Teljes szövegében elfogadta a párt. Megválasztott egyhangulag a tisztikar és a 100 tagból álló választmány. Elnök lett: Daniél Lajos, alelnökök: Kisgyörgy Sándor unitárius esperes, Benedek Imre ny. főszolgabíró, Lántzky Sándor vasgyáros, Gáspár János r. kath. plebános Karácson György ev. ref. és Ziegler János ág. ev. lelkész; főtitkár Pál Ferenc oklándi unitárius lelkész, titkár: Tarcsafalvi Albert vargasi ig.-tanító, jegyzők: Demeter Dénes karácsonfalvi unitárius és Karácson Sándor dályai ev. ref. lelkész, pénztárnok: Tibáld József ufjalvi unitárius lelkész.

Elnök az egyhangulag történt megállapodást lelki örömmel köszönte meg a polgárságnak; szintén ily lelki örömmel je-

lentette, hogy kerületünk szeretve tisztelt képviselője: Dr Heltai Ferenc itt van a mi körünkben, indítványozza, hogy hívjuk meg. Az indítvány lelkes örömmel vétetett tudomásul s az óriási sokaság a székely zenekar hangjai mellett elment képviselőnk-ért, aki nemsokára meg is jelent az új község ház tornácán.

A „Pesti Hírlap“ egyik közelebbi száma azt írta, hogy a közeli választást jelenti Heltainak és Mikszáthnak kerületükben való mostani körutja. Ezzel szemben mi konstatáljuk, hogy Heltai már pár hónapja tett ígéretét váltotta be megjelenésével.

Az elnök üdvözlő szavai után Heltai keresetlen őszinteséggel szólott; elmondta a közelmúlt politikai történetét s a jövő nagy feladatainak megoldásához erőt kért választói szeretetéből, mely tényleg ragaszkodó és tántoríthatlan bizalom képen, pünkösztől lelkesedéssel nyilvánult meg a választók részéről. Elmondhatjuk, hogy Heltai e kerületben otthon van; személye s az elvei által vallott kormány-politikának rendületlen hive e kerület óriási sokasága. A sokszor egekig ható éljenzéssel szakított és kísért beszéd után az elnök hálás köszönetet mondott a szeretett képviselőnek; majd üdvözlő sürgönyök küldettek gróf Tisza István miniszterelnöknek, Podmaniczky Frigyes báró orsz. szabadelvű-párti elnöknek és Hollakay Arthur főispánnak, akiktől szintén meleg hangú távirati köszönetek érkeztek.

Délután fél egy órakor közös ebédre

gyültek össze, három helyiségben mintegy 1000-1500-an. Mindenik helyen lelkesült hangulat uralkodott, melyet csak fokozott a sok szellemes pohárköszöntő. Köszöntőt mondtak: Daniél elnök, Szabady főszolgabíró, Kisgyörgy esperes, Pál F és Demeter D. lelkészek, Benzedi M., Györfi I. és Száva J. tanítók, stb. És akit először kellett volna emlitenünk Heltai képviselő, úgy Bodó, ágostonfalvi állomás-főnök. A képviselő mind a három helyen megjelent s mindenütt lelkes ováció tárgyát képezte megjelenése.

Tan- és nevelésügy.

Uj irányu tanítói gyűlés.

Az udvarhelyjárasi tanítói fiókkör f. hó 6-án Alsófalván tartotta meg rendes őszi gyűlését, a tagok élénk részvétele mellett.

A gyűlést megelőzőleg a harangok hívó zúgása a tagokon kívül a falu vezetőségét, értelmességét és ifjat-vénet a templomba gyűjtötte. Ilyen szép számu közönség tanítói munkánk hallgatására még nem gyűlt össze.

Templomi ének után ifj. Péter Károly esperes, helybeli lelkész igen szép ünnepi imát mondott, melynek elvégzése után a helybeli ifj. egyesület dalárdája a kürtörök kísérete mellett több szólamban énekelt.

Oly impozáns előadása és szívet, lelket átható, mindnyájunk bámulatát felkeltő volt ez az ifjak éneke, hogy mesterművednek, édes Dénes barátom, e soraimban külön helyett szakasztok.

Az istentisztelet elvégzése után az állami iskola tantermében hallgattuk végig Szegedy Károly magyar nyelvtani tanítását, a honnan a

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGÁJA.

Sándor bácsi.

(Emlékezés Nagy S. Sándorról.)

— A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárcája. —

— Irta: Fülei Sz. Lajos. —

(Folyt. és vége.)

Sándor bácsi a szabadságharc után újra visszakerült a gróf Hallerek szolgálatába. Az ellenséges idők, főleg pedig az oláhok inváziója után temérdek munka várt rá... Helyt is állott mindenben 15 évi hűségessé szolgálatai ideje alatt.

1864-ben haza költözött Székelykereszturra. A városnak tíz éven át földrendszernyilvántartója és jegyzője, tíz évig pénztárosa volt. — Az önszorgalmazó Népbanknál is működött. Közérdekű munkássága mellett kis gazdaságát is vezette, hogy tíz gyermekét illően iskoláztassa, tisztességesen felnevelje s bennük hasznos polgárokat adjon az elszegényedett magyar társadalomnak.

Célját elérte, mert a Székelyföldön kevés család van, melyből annyi derék, intelligens ifjú került volna ki, mint a Nagy Sándor családjából. Mindenik előkelő állást foglal el a közéletben. Az áldott lelkű, munkás, okos nő Nagy Marcella — a most is élő tisztességes matrona — ötvenegy éven át szeretettel osztotta meg Sándor bácsival az élet gondjait. E jó feleség és önfeláldozó anya szeretete besugározta a családot, melynek igazi szép székely karakterét mindenki tisztelte. Példány-

képül is jól beillt, különösen a mostani időben, mikor a züllött társadalom bajai a családi életet is annyira megtámadták...

A családias, szelíd érzelmekkel megáldott Sándor bácsinak poétikus érzései is voltak. — Mezei gazdálkodása közben lelkét gyönyörrel illeték meg a székelyföldi bércek és halmok virágos képei. Verseit önmagának s nem a világnak írta. Jól tudta, hogy azok nem tarthatnak igényt az eredeti koncepciók és művészi formákban föllángoló lélek produktumaira. Verselése mély és szelíd érzésnek, tiszta lelkének egyszerű mezei virágait jelentkezett. Leginkább a gyermeki érzés, a család és haza szeretete nyilvánul meg azokban. „Szülőim sirjánál“ című verselésében gyöngéden emlékezik meg anyjáról s a tőle nyert oktatásról:

Aranszabály gyanánt
Gyakran hangoztatta
Nemcsak, de tettel is
Bebizonyította
Ki az Urban bízik
Meg nem csalatkozik;
S mindenki úgy éljen,
Hogy ne érje szegény...

A klasszikus formát utánozva, megéneklé az 1849-ben felrobbantott dévai várat is:

A Maros balpartján, szédítő magas hegy ormán
Emelkedik vala Dévának ódon vára.
Hogyha a hegy lába nem volna szélesb, mint esuca,
Vélnéd, hogy fellegek régióban lebeg.
Századok vihari által barnultak falai
S minden szemlélőnek csak bámulást szereztek.
Olyan magasságban csak kőszáli sasok tanyáznak,
Ahol biztonságban lehetnek mindannyian.

De a várőrsége osztrákseregnek, rettegve
Kapitulált egykor, az önvédelmi harcok.
Dacára erőde biztonságának előre
Jónaklatta kerekét oldani, amint lehet.
A magyar honvédek megsokalván a sok keservet,
Mint polyvát szórták szét ellenségeik zömét.
Egy honvéd katona, a heves szébeni csata
Idején, Bem vezért kérte, hogy állna hátrébb;
Ne járjon előre, hol a golyóbisok zöme
Legsűrűbben szedi áldozatait s öli.
Ha mi el is veszünk, százannyi áll ki helyettünk,
De vezérünk eleste, egy ország vesztesége.
Ez utolsó csata lezajlása után Déva
Lett megállásunknak helye, ugy sok másoknak.
Szétszórtan, ki utcán, ki meg egyesek udvarán,
Irtózatos robaj, füst, lángtenger és nagy zaj
Közt, szemünk láttára lett szerteszéjjel zúzva,
Amíg rendezkedtünk, a magas vár felettünk.
Hogy mi által történt ez a felrobbanás, tőstént
Után vizsgálták, de mégsem lett kiderítve.
Vár és várőrsége egy perc alatt így leve
Végleg elpusztulva, örökre megbénítva.
Az osztrák ármánynak, kétszáz ezernyi muszkának
Segédül hívása: leve menedékvára.
S hogy helyrejöhetett vérlázító irtáshoz is kezdett,
A haza legjobbjai levének áldozati...

Koós Ferenc királyi tanácsos, nyugalmazott tanfelügyelőhöz csaknem meglepő lendülettel írja:

„Hogyha levelemmel, amelyet küldök ezennel,
Bármilyen kevés mértékben kedélyedre tehettem
Megdicsérem magam, hogy bár bohóságaimban,
Kedélyedet egy vidám mosolygásra indítam.
Örömid táblája mindig tele legyen írva
Magasztos érzelmekkel, miket ohajt a kebel.
Aggályok árnyai s kedvtelen idők folyási
Helyett, fel-fellendüljön kebledben égi öröm.
A lelki és testi öröknek összeségei
Kisérőd legyenek s mindig kedvre derítsenek.
Az előhaladott kor csak jutalmul adatott
Az Istentől számodra, hogy legyen dicső példa.

gyűlés helyéül kijelölt tágas községi tanácsterembe vonultunk.

Ekkorra már ott láttuk az ifjusági egyesületet, falu értelmességét oly számban, hogy a 300 embert magába foglaló terem nagyon szűknek bizonyult.

Az ifjusági egyesület dalkara által előadott és nagy tetszéssel fogadott ének után Veress Ferenc tartotta meg elnöki megnyitóját; rövid emlékeztetve a multba és kitartásra buzdítva a jövőben. Szívélyesen üdvözölte Embert János kir. tanfelügyelőt, az országos nevű paedagógust.

A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után Olasz Domokos tartotta meg, ez ünnepélyes alkalomra szerkesztett és általa oly kiváló precizitással előadott ünnepi beszédét. A tartalmas és megkapó költői fántáziával festett felolvasás hatása nem maradt el. Nem egy helyen a hallgatóság könyhullatva, imaszerű áhitattal emlékezett nemzetünk eme gyászos korszakára.

Az alsósófalvi székely nép nem elégedett meg eme korszak eseményeinek egyszeri meghallgatásával, hanem kérve-kérték a felolvasót, felolvasásának szövegét hagyja náluk és pedig mindaddig, míg azt mindenik el nem olvasta, meg nem értette.

Ugy-e, hogy a nép érdeklődését fel lehet költeni hazánk nagyjai iránt, csak a helyes utat és időt kell eltalálni a nép szívéhez?

Vida Mózes, Ábrányi Emil „Tizenhárom” c. költeményét szavalta el nagy hűvel és kiváló hatással, mit a kör zajos tapssal és köszönettel jutalmazott.

Ezek után Gyekes Mihály a népnevelési egyesületek eszméjét fejtegette, reá mutatva mostan munkánk meddő, sikertelen voltára. Többek hozzászólása után, melyben mindannyian az előadó javaslataival egyetértettünk, körünknek népnevelési egyesületté való átalakítását a további tárgyalás alapjául általánosságban elfogadtuk.

A gyakorlati tanítás Pál Sándor és Hetsér Kálmán bírálata után sikerültnek minősítették.

Több rendbeli elnöki bejelentés után, melyek tudomásul vétettek, a gyűlés az indítványok során a következő határozatokat hozta:

Tályán Imre fanciesali közs. tanító továbbra is egyetünk kötelező tagja. Hodgyai Géza körünkből való kilépése és a hom-oklándiba való átlépése elfogadtatik. Barabás József bogárfalvi és Spányi Árné Soó Mariska székelyudvarhelyi óvónő a fennálló és érvényben levő miniszteri rendelet értelmében, továbbra is egyetünk kötelező tagjai, kilépésüket a kör nem veszi tudomásul és továbbra is nyilvántartani határozza. Az udvarhelyi ev. ref. iskola tanító-

A jelen s későbbi korszak ifjusági Számára, hogy lássák a munkásság jutalmát...
A szabad természet szemlélődése, a melyet Mindenki élvezhet, vidámit szívet, lelket.
Ezt kétkedés nélkül mondhatom önzéstelenül, Öntapasztalatomból, mi szolgált jutalmul.
Az öreg kort ennek és ugy a munkás életnek Kell, hogy tulajdonítsam részemről is biztosan.
Legyenek napjaid munkás folyamai addig Terjedve, amíg azok tetszésed szerint valók.“

Megemlítem még a „Születésem napjára” c. versét is, melyben megható érzéssel elmélkedik az eletről. Elmélkedését így fejezi be:

„Nincsen időm semmi tünődésre,
Nem rettent a halálnak félelme.
Kinek folyton teendői vannak,
Az, eszébe se jut a halálnak.
Nem mondhatja: Mit lézengsz előttem?
Beléd botlám, no hát érted jöttem!
Sokan kérdik életrendem voltát,
Hogy magukat ahoz alkalmazzák.
Pedig nem kell semmi egyéb erre:
Józan észnek munkabíró kedve.
Én a dicső Berzsényivel tartok,
Ki azt mondá: hogy csak a gonoszok
S gyáva lelkek félnek a haláltól,
Mint kis gyermek az éjji homálytól!“

Ezekből a vers-szemelvényekből is kitűnik, mily nemes érzésű és gondolkozásu ember volt Sándor bácsi. Egy nem gond nélkül, de férfias önértéssel, fajszerető lélekkel becsületes munkássággal megfutott élet alkonyán, szerető családi körben, szelid nyugalommal várta be azt a percet, melyben az öreg Simeonnal elrebegethet: *Most bocsásd el, Uram, a te szolgádat...*

És ő elment. Odatették a földbe, melyet annyira szeretett, melyért munkált, tett és fáradozott. Legyen most benne csendes nyugalma. Sirkövére rá lehetne vésetni:

*Hic fuit Elias more, clamore Joannes,
Ore Nathan, cura Paulus, amore Petrus!*

női szintén, mint kötelező rendes tagok nyilvántartásba vezetettek s ebbeli kötelesegeiknek eleget teendő, az esperesi hivatal utján felszólítatnak. A elekezeti iskolák tanító és tanítónőinek kiszolgáltatandó fuvar és napidij tárgyában a jelen volt esperes részéről kedvező válasz nyertetett. Az 1905. évi költségvetés elfogadtatott. A gyűlésen megjelenő tagok részére „Igazolvány” adása elhatároztatik. Györke Rózsika és Kacsiné V. Ilona a kör tagjai sorába felvételnek.

A jövő gyűlés helye és idejének megállapítása után a gyűlés eloszlott, hogy a fehér asztalnál a jól végzett munka után ismét együtt lehessünk. A pompás, izletes ebéd, mely az esti órákig elnyúlt, Péter Károlyné urnő fáradozásának köszönhető.

És most eljutottam ahhoz a ponthoz, hol penuám letéve, újból gondolatokba mérülök és most is gazdag tárgysorozatu gyűlésünk és még legfőképpen az ifjusági egyesület által előadott énekszámok varázshatása alatt állott.

Mintha most is hallanám a vegyes, férfi és női kar által előadott magyar ének-darabokat.

Meghat azon emberfeletti munka, az a fáradhatatlan tevékenység, az a kiváló szakértelem, mit az ifj. egyesület terén, annak körében az igazi népnevelők: Mércsa Dénes és hiv munkatársa Szegedi Károly fejtenek. Oly sikert elérni, a falut oly csapásra az egyesület munkás zászlója alá csoportosulva látni, az nem mindennapi.

Hogy mily hatásos, mily szabatos volt az ének, annak legjobb kritikája a többnyire zeneértőkből álló testület zajos tapsa, éljenzése és a darabok újabb előadattása.

Mondhatom, sok szép és neves dalkart hallottam már énekelni, többek között a székelyudvarhelyit is, de a Te dalkarod, ha nem is előtők, de utánuk sem halad. — Csak rajta! Az Isten adjon erőt és fokozott munkakedvet, hogy egy új találkozásunk alkalmával, újabb gyönyörködtethes és kedves emlékeinket egygyel szaporíthasd.

Ezen gyűlés gazdag tanulságaiból még egyet, a legfontosabbat:

Az ifjusági, a népnevelési egyesületek és a tanítói körök munkálkodása csakis így, ezen az uton haladva valósítható meg minden nagyobb megrázkódtatás nélkül. Így lesznek a tanítói körök gyűlései látogatottak, így lesznek azok vonzóvá, kellemessé és mindenekelőtt a nép előtt rokonszenvenssé téve. Így lesznek egyes nemzeti ünnepek a falu népének öröm-ünnepeivé, így fog azok a nép előtt örök béccsel birni.

Ezzel egyuttal a hazaszeretet ápolására és felkeltésére a legelőbbit tettünk, így tudja népünk hazánk történelmi nagyságait, hazánk nemzeti ünnepnapjait megismerni, azok példáját követni, azok nemes tettein lelkésedni.

A miért is udvarhelyvármegye összes tanítóegyesületi köreinek szíves figyelmébe ajánlom, hogy kivétel nélkül, őszi gyűléseiket október 6-án és a tavasziakat március hó 15-én tartsák meg, az ifjusági, a népnevelési és az összes egyesületek, valamint a falu-népének bevonásával.

Hetsér Kálmán.

Különfélék.

— **Esküvő** Szentpétery Ferenc helybeli m. kir. posta- és táviratistát, társadalmi köreinknek is igen kedvelt tagja, e napokban esküdtött örök hűséget Szabó Margitkának, fogarasi Szabó Miklós marostordavármegyei földbirtokos és neje Mezey Vilma bájos leányának Nyárad-szeredán. Az egyházi esketést az ottani ev. ref. esperes végezte.

— **Egy községi bíró kitüntetése.** Vasárnap d. u. 4 óraker kezdődőleg szép ünnepség színhelye volt Homoródszentpál község. Hosszas időközön át buzgó bírájának, Sándor Ferencnek ekkor tűzte mellére vármegyénk népszerű főispánja a király adományát, a koronás ezüst keresztet. — Főispánunkat a község végén felállított diszkapunál Szabad y főszolgabíró üdvözölte a járás, s majd az iskola udvarán Úrmósi József helybeli unitárius lelkész a község nevében. Hollaky főispán szép és buzdító beszéd kíséretében dekorálta az ünnepelt bíró, ki meghatva köszönte meg a királyi kegyet; kérve a főispánt, hogy hódoló háláját juttassa a trónhoz. Majd üdvözölték az ünnepeltet: Tamás S., a képviselőtestület, lelkész az egyh. kebl tanács nevében. — Heltai Ferencz orsz. képviselő a bírák mintaképét állítva elő, buzdítólag szolt a község és

nagyszámu vidéki közönséghez. Kis Jenő körjegyző indítványára, főispáni engedéllyel megtartott képv. testületi gyűlésen főbíró érdeme jegyzőkönyvileg örökített meg. Főispán ünnepi bezáróját megelőzőleg Heltai mondott meleg köszönetet főispánunknak azért, hogy személyesen jelent meg, bizonyítva ezzel is a buzgó szolgálattal jutalmazásának fontosságát. Az est-alkonyat bírtá oszlásra a szépszámu ünneplő közönséget.

— **Baró Gamerra Gusztávné** szül. tinkovai Macskássy Krisztina, vármegyénk egyik előkelő nagyasszonya, kedden este 6 óraker elhalt Székelykeresztúrott 83 éves korában. A köztiszteltben álló nagyasszony halála is oly szelid volt, mint csendes élete. Halála előtt egynegyed órával jóízűen meguzsonnázott és elaludt. Temetése ma (csütörtökön) d. u. 3 óraker lesz Székelykeresztúron, s mint értesülünk — a temetési szertartást Jungcséke Lajos apát fogja vezetni. Az elhunyt urnő halála mélyen megrendítette hű férjét, akinek most már egyedüli reménye és támasza fiában: báró Gamerra Oszkárban van, aki az udvarhelyvármegyei áldatlan politikai harcok idejében Bécsbe költözött volt, s miután immár a viszonyok megváltoztak és az öreg édes atya segítségére szorult, a jó és hálás fiu bizonyára vigasztalásul visszaköltözik szülővárosába.

— **Jókai-gyászdal második kiadásban.** Z Révész Anikó zongoraművész — akinek immár sok szép dalát éneklük; csárdását, keringőjét országszerte huzzák a cigányok — a magyar nemzet bánatát, keservét lendületes, magyar érzéstől áthatott gyászdalban fejezte ki a koszorus költő, pár hónappal ezelőtt történt halála alkalmából. A zenemű szövegét, melyet a hírneves művész férje: Zempléni Árpád jeles írónk, a Petőfi-Társaság tagja, meghíletett szívvel szerzett, — lapunk olvasói a „Székely-Udvarhely” ez évi 43-ik számából ismerik. Zempléni ez ezt a dalát is már nemcsak a fővárosi, de a vidéki cigánybandák is játszik s ugy a sajtó, mint a nagyközönség teljes elismeréssel fogadta. Alig jelent meg az I koronás zenemű, elfogyott az első kiadás és most a másodikat rendezik sajtó alá az illusztris szerzők. A kellemes zenéjü dal zongorára két kézre szerzőknél: Budapest, IV. Bástya-u. 11. sz. a. és lapunk kiadóhivatalában is kapható.

— **Halálozás.** Özv. Bartha Domokosné Bokor Borbála sírja immár ott domborul az ev. ref. sirkertben a hova életének 45-ik évében, hosszas szenvedésre szombaton bekövetkezett halála után vasárnap délután általános részvét mellett az ev. ref. szertartás szerint elhelyezték hült porait. A köztiszteltben álló urasszony halála: Bartha Gábor udvarhelyi járási szolgabíró, mint szerető jó fiát s ennek feleségét és gyermekeit mély szomorúságba ejtette. A nemes szívű urasszony nyugodjék csendesen!

— **Székely kiállítás.** A székelyföldi kerületi iparossegéd és tanoncemunka-kiállítást, — melyen Csik-, Háromszék-, Marostorda- és Udvarhelyvármegyeikből 40 kiállító vesz részt — Marosvásárhelyt a székelyföldi iparmuzeumban október 23-ikán (vasárnap) d. e. 11 óraker nyitják meg. Az ünnepélyes megnyitásra meghívták a kereskedelemügyi minisztert, a székely főispánokat, mint védnököket, a székely törvényhatóságokat és városokat, az erdélyrészi kereskedelmi- és iparkamarákat, székely kormánybiztosságot, iparfejlesztő bizottságokat, ipartestületeket, egyleteket és társulatokat, a székelyföldi lapszerkesztősegeket és a kamara tagjait. A kiállítás október 31-éig nyitva lesz mindennap d. e. 9 órától 12-ig, d. u. 2 órától 5 óráig látogatási díjul fizetnek: a felnőttek 40 fillért, gyermekek 20 fillért. A kiállítás látogatása végett Marosvásárhelyre utazó iparosok, segédek és tanoncok, kik Csik-, Háromszék-, Marostorda- és Udvarhelyvármegyek területén laknak, III. kocsi-ostályon féláruvasuti jegyekkel utazhatnak. Ily kedvezményes jegyek váltására szóló igazolványokat az arra jogosultaknak a marosvásárhelyi kereskedelmi- és iparkamara küld.

— **A Tanulók Lapja** most megjelent okt. első számával kezdi meg tizenkettedik évfolyamát. A magyar ifjuság legkedveltebb lapját Gaal Mózes, székely hazánkfia, jeles magyar írónk szerkeszti igazi szeretettel és lelkesedéssel. Az első számban kezdődik Dickens világhírű regénye: Copperfield Dávid, Mikes Lajos ügyes átdolgozásában; Gaal Mózes „Az én legkedvesebb virágom” című költeményt irt bele. Érdekes cikkeket szólnak Japánról, a tejről, a temető madarairól. Érdekes eredeti elbeszélést Krúdy Gyula irt: a „Cirkusz király” címen. Izléses képek tarkítják az első számot. — Fejtörő rovata élénk a rejtvények megfejtői kö-

zött értékes könyvjutalmakat soroz ki hétről-hétre a szerkesztőség. A Tanulók Lapjának előfizetési ára egész évre 9 korona 60 fillér. Előfizethetni Budapest, IV., Egyetem-utca 4. Franklin-Társulat. Melegen ajánljuk a szülők figyelmébe ezt a kitűnően szerkesztett ifjúsági lapot, melyet a vallás és közoktatásügyi miniszter is méltónak talált az ifjúság kezébe. Mutatványszámot ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal Csupán egy levelező-lapon kell kérni azt.

— **Vizsgabál és befejező-estély.** Simkó József okl. táncitanító szombaton este vizsgabál és vasárnap este 7 órakor felnőtt esteli növendékeivel tánciskolai befejező-estélyt tart. — Ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

— **Béla Pál** homoródkarácsonfalvi birtokos, ki az ottani tekintélyes unitárius egyh. községnek 14 éven át volt buzgó gondnoka — mint mult számunkban is említettük — folyó hó 7-én elhalt 57 éves korában. Temetése 8-án d. u. 2 órakor volt nagy részvét mellett. Nyugodjék békében!

— **Udvarhelyvármegye földrajzát** Kertész Albert városi tanító sajtó alá rendezte s az közelebről lapunk nyomdájában meg fog jelenni. Megrendeléseket már most elfogad a szerző. A tan- és segédkönyvül szolgáló munka ára 60 fillér lesz.

— **A lenmag** — írja székely iparkamaránk jelentése — utóbbi időben jelentékeny piaci cikket képezi Udvarhelyvármegyének, hol a lentermelés a székelykeresztúri lenkészítő-gyár megalapítása óta nagyobb arányokat öltött. Minthogy azonban a Székelyföldön lenolajgyár nem létezik, a termelők csak nehezen és alig elfogadható áron képesek tudni értékes készletükön. Fölötte kívánatos, hogy a Székelykeresztúron létesíteni szándékolt lenolajgyár keletkezése állami támogatással lehetővé tétessék.

Közgazdaság.

Az Udvarhelyvármegyei Gazd. Egyesület elnökségétől.

Ad 542—1904.

Értesítés.

A székelyföldi miniszteri kirendeltség helyi vezetője Dörner Béla min. intéző ur a f. hó 26-án tartandó erdőszentgyörgyi vásáron tenyésztelenekeket fog vásárolni azon kigazdák részére, kik elegendő téli takarmánnyal rendelkeznek és a kik részletfizetésre ily tehenekeket akar jutni.

A tehenekeket a kérvények a vásárt megelőzőleg akár egyesületünknel, akár közvetlenül a min. intéző urnak nyújtandók be.

Székelyudvarhely, 1904. okt. 12.

Az elnökség.

Tenyészállat-kiállítás.

Udvarhelyvármegye gazdasági egyesülete folyó évi október hó 10-én H-okládon díjazással egybekötött tenyészállatkiállítást rendezett, de tekintettel arra, hogy H-okládon és szomszédos községeiben ragados száj- és körömfájás uralkodik és e miatt H-oklánd község is zárlat alatt áll, hasított körmü állatok nem voltak a kiállításra felhajthatók, miért is jelen alkalommal csak a ló-kiállítás tartatott meg.

Jelen voltak Hollaky Arthur főispán, mint a gazdasági egyesület elnöke, Dr Damokos Andor alispán, Valentsik Ferenc vármegyei t. főügyész, Daniel Lajos közigazdasági előadó mint a kiállítás és a bíráló bizottság elnöke, Illosva Sándor mint a sepsiszentgyörgyi m. kir. mentelep osztályparancsnokának kiküldötte, Dörner Béla a székelyföldi kirendeltség megbízottja, Gálffy Kálmán és Szabady Tivadar járási főszolgabírák, a h-oklándi járás gazdaközönségének színe-java és a törvényhatósági s az összes járási m. kir. állatorvosok.

A kiállításra leginkább a homoródi járás községeinek gazdaközönsége hajtatta fel lovait, az udvarhelyi és székelykeresztúri járás gazdaközönsége jórészt távol maradt, s a felhajtás mégis kielégítő volt. Felhajtatott 28 db. tenyészkanca szopos csikójával, melyek közül a következők lovai díjaztattak: 1. Sándor Mózes Városfalva 80 K, 2. Benedekfi Sándor Rugonfalva 60 K, 3. Boda Károly Száldobos 50 K, 4. Biró István Zombor 40 K, 5. Derzsi János Kányád 30 K, 6. Benzé Pál Bögöz 20 K.

3 éves kanca-csikók közül 12 dbt. hajtatott fel; ezekből 3 díjaztatott, és pedig: Andorka

István-é Vargyas 60 K, Szitás András-é Zombor 30 K díjjal.

Ezenkívül 19 drb 2 éves, 9 drb 1 éves csikó hajtattott fel a kiállításra. A 2 évesek közül a következőknek csikói díjaztattak: 1. Márkus András Daróc 40 K, 2. Csoma József Városfalva 25 K, 3. Meburger János Bene 20 K, 4. Toró István Kányád 15 K, 5. Petri János Daróc 15 K. Az 1 évesek közül Müller Márton Daróc és Preit György csikói díjaztattak; előbbi 20 K, utóbbi 15 K-ával.

A díjak ünnepi beszéd kíséretében osztattak ki.

A kiállítás bezárása után 50—60 terítékű közbéd volt a Grosz-féle vendéglőben. Az ebéd alatt tószót mondtak: Pál Ferenc: Hollaky főispánra; főispán: Daniel Lajosra és Illosva sz. zadosra; Demeter Dénes: dr. Heltai Ferenc képviselőre, később Zonda, Perényi és Ernszt N. állatorvosokra; Szitás János, Szabady Tivadar főszolgabíró és Benedek Imre ny. főszolgabírókra: Benedek Imre: Pál F., Demeter D. és Tibald J. lelkészekre; Benedek Mózes: Tamás Péter szolgabíróra; Bedő József tanító: a kör- és községi jegyzőkre; dr. Heltai Ferenc: Hollaky főispánra; a főispán a székelyekre egy minden ízében böles beszédet, melyért Pál F. mondott köszönetet stb.

D. u. 4 órakor Heltai képviselő meleg buszódások között útra kelt, hogy visszatérjen országunk szívébe; a társaság nagy része azonban a késő esti órákban oszlott szét azon jó reményben, hogy a jövő kiállítás sokszorosán felelül mulja a mostanit. Adja Isten!

Szerkesztői üzenetek.

— s — s. A Homoród-vidéki tanítói fiók-kör határozata — Gyerkő barátunknak a népnevelési egyesület szervezéséről írt javaslatára vonatkozólag — egészen megfelelő. Most egyébről nem is lehet szó, minthogy a felvetett eszmét általánosságban jónak, helyesnek és megvalósíthatónak tartják-e? S hogy az eszme életrevalónak bizonyult, vármegyénk általános tanító-egyletének mind a három fiókköre — megelégedéssel vesszük a józan és helyes felfogást — egyértelműleg kimondta akkor, midőn a kivitelről való elmékedést, gondolkodást, tagjainak meleg figyelmébe ajánlotta. Az általános irány különben is az, hogy a tanító-egyletek fiókkörei egyesítve, okvetlenül fennmaradandók s a községi népnevelő-körökben felvetett eszméket azokban kinagyolva, eszélésre a központi egylet igazgató választmányához kerüljenek és innen viszont végrehajtás, az életbe való átültetés céljából ugyanazon uton jussanak vissza a nép közé. A fiók-körök mostani hivatása tehát inkább kibővílni és szélesedni, mert az új egyesülés a tanítás sikerének biztosítására eddig használt eszközök tökéletesítése mellett gondjaita venné a nép közvetlenebb nevelését, kulturális, gazdasági és társadalmi érdekeinek fejlesztésére irányuló intézmények létrehozását és megvalósítását is a községi körök által. Most tehát immár a rom. kath. tanító-egyleten és a Népnevelési egyleten van a sor, hogy a három fiók-köréhez hasonló dícséretre nem szoruló határozatot hozzon. Ennek megtörténte után a tavaszi ülésekig aztán bőven lesz idő a részletek megvitatására is. Szíves köszönet és üdvözet!

H. K. F. a. Kisé terjedelmes tudósítását kivonatolással közöljük, mert a népnevelés terén új irányt kezdtek gyűléstükkel s igen ohajtánók, hogy példájuk követőkre találjon.

Többeknek a „Székely-Udvarhely” karácsoni Albumára küldött szíves emléksoraikat köszönjük. Az eddig beküldöttek mind sikertült dolgok s közölni fogjuk.

L. M. Szépviz. Az apr. 4., aug. 18. és okt. 7-én postára adottak megjöttek, de az első negyede befizetés nincs jegyezve. Így tehát még egy negyedet rendezetlen.

F. Bpestf. Megjött. Köszönet. Az Album ide nem érkezett; ha megkapom, szívesen. Szíves üdvözet!

Nyilt-tér*

— Rövid használat után nélkülözhetetlen. —
— Igen alkalmas utazásoknál. —
— Egészségtügyi hatóságok által megvizsgálva. —

Bizonyítvány kelt Bécsben,
1887. jul. 3-án.

Kalodont

nelkülözhetetlen

fogtisztító-szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájvizek nem elégségesek. A foghúson mindig ujjal keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakis mechanikus tisztítással kapcsolatban egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító-szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont” már az összes kulturálalmokban a legsikeresebb használatra bizonyult.

* Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

Apró hirdetések.

Eladó finom almák. Bethlenfalván, özv. Boros Károlynénál különféle legjobb fajú almák eladók.

Ház elárverezés.

A Bálint-utca 8 ik számú ház folyó hó 30-án szabad kézből a legtöbbet ígérőnek árverés útján eladatik.

Hirdetmény.

Ege község korcsmajának árverése nem november 5-én, hanem november 6-án, azaz vasárnap lesz.

Használt harmoniumot keresek. Cím: Szederjessy József Kisfalud, u. p. Székelyudvarhely.

Igolesőbb, legjobb divatlap

a „Budapesti Bazar”, mely tősgyökeres magyar újságot a „SZÉKELY-UDVARHELY” előfizetői — különös kedvezmény gyanánt — negyedévre 1 K 50 fillér helyett 1 K 30 fillérért rendelhetik meg a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában. A „Budapesti Bazar” irányá mindenkor összpontosul e három szóban:

Izlés! — Takarékoság! — Munka!

Tessék elolvasni! Elolvasatlanul le nem tenni s tovább ajánlani!

Székelyudvarhelyt a Fő-piactéren
kiadók az alábbiak:

Iroda, vagy raktárnak való szoba; pincék, gabona-elárúsító hely hámbárokkal; nyílt bazárnak átalakítható hely; fényképésznek, terve szerint átalakítandó helyiségek!

1. **Két udvari lakás**, — kívánság szerint újból átalakítandó — mely áll 2—2 szoba, konyha, kamara, pince és egyéb hozzátartozandókkal — a földszinten.

2. **Egy szép nagy világos szoba** konyhával — földszint az udvaron.

3. **Egy udvari szoba** magános lakónak, iroda helyiségnek, raktárnak, vagy szobának műhelyül **azonnal kiadók**. — A 2. és 3. pont alattiak **azonnal el is foglalhatóak**, míg a többiek — megfelelő átalakítás után — Szent-Mihály napkor: **szept. 29-én**. A ház a város legforgalmasabb helyén van s azért a lakások különösen alkalmasok azoknak, kiknek érdekük, hogy a főpiacon legyenek s a kapu elé kirakatokat tesseenek. Ezen helyiségek csakis csendes foglalkozásu, gyermektelen családoknak, vagy magánosoknak adatk ki!

4. **Raktárnak** — gabonának vagy bárminek — 3 nagy száraz, szellős pince-helyiség **azonnal kiadó és átadható!**

5. **Gabona kimérő** és elárúsító hely (kimérő hámbárokkal), kicsinyben való elárúsításhoz kiválóan alkalmas és nagyforgalmu hely.

6. **Nyílt bazárnak** — meggyezés szerint átalakítható — kapualj!

7. **Önálló lakás** külön udvarral és kerttel, konyha kerítészetnek különösen alkalmas, kitűnő és bővizű kuttal. Vidékről beköltözni akaró gazdálkodónak nagy udvarral. Fakereskedőnek, aki a hetipiacon vásárol be deszkát, fát és a helybeli iparosok stb.-nek elárúsítja, kiválóan alkalmas, mert szemben van a főpiall, a jó karba helyezett Gábor-utcaiban. Egy nagy és két kisebb szoba, kamara, egy igen nagy, valamelyes műhelynek alkalmas nagy világos, szellős pince-lakással: egy kisebb pince és egy földi pincével, istálló, szekérszín, nyitott és zárt sütő, sertés és csukol stb.-ivel felszerelve **azonnal vagy Szent-mihály naptól 3, vagy 6 évre kiadók** s **azonnal elfoglalhatók**.

Értekezhetni írásban vagy szóval a tulajdonosnál: nagysolymosi

Koncz Ármín gyógyszerészszel
az irodájában Székelyudvarhelyt.

Egy javított fedeles kocsi teljesen jó állapotban eladó **Dávid Gergely** kovácsmesternél Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. — felelősség és jótállás mellett. Ócska kocsikat becsérel s készít újakat és elvállal mindennemű javítást a legjutányosabb árért.

Megrendeléseknél kerjük lapunkra hivatkozni!

!!! Most jelent meg !!!

Szalay Béla

Bánat.

Versek

Ára csinos borítékba fűzve 1 korona.

Kapható:

Betegh Pál
könyvkereskedésében
Székelyudvarhelyt.

Ad: 4901—904. alisp. sz.

Pályázati hirdetés.

Székelyudvarhely rendezett tanácsa város tanácsánál üresedésbe jött adóügyi állásra ezennel pályázatot nyitok.

A városi képviselőtestület által élethossziglan választandó adóügyi javadalmazása évi 1400 korona fizetés és 300 korona lakbér.

Pályázati határidő: **1904. évi október hó 25-ike** bezárólag.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényeiket hozzám fenti határidőre adják be.

Székelyudvarhely, 1904. okt. 1.

Damokos,
alispán.

BOR. Jó és olcsó asztali csemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Mint gyógyviz csodahatásu.

Kászoni Főkut.

Természetes gyógy borviz!

Kizárólagos főraktár Udvarhelyvármegye egész területére: **SZENTPÉTERY GERGELY** fűszer-, üveg-, porcellán- és díszműáru kereskedésében Székelyudvarhelyt, Deak-tér 15 szám alatt. — Üvegenkénti ára 12 fillér.

Mindig friss szállítvány.

Cimbalom iskola

öntanulásra.

Minden cimbalom kedvelő megtanulhat magányosan tanító nélkül cimbalmozni a Kovács-féle legújabb cimbalomiskolájából. Az iskola tartalma: 10 lecke, 10 rajzzal, 50 legújabb magyar nótával. Az iskola ára 10 korona. Kapható: **Kovács János** okl. cimbalomtanárnál Budapest, VII. Erzsébet-körut 5. sz.

Eladó alma. Kézszedett, válogatott (I. és II. osztályu) szép **batul-alma** eladó **Ugron Gáspár** földbirtokosnál Bikafalván

924—904 sz.

Tölgyfaeladási hirdetés.

Erked község (Udvarhelymegye) tulajdonát képező erdőknél (B) üzemosztályának 13—19 osztágában kibélyezett 4213 darab tölgyfakészlete, mely 2832 m³ tölgy-műfára és 789 m³ tűzfára becsültegett, Erked községhezánál **1904. november hó 2-án délelőtt 9 órakor** tartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a leg többet ígérőnek el fog adatni.

Kikiáltási ár 24878 korona, szóval huszonegyezernyolcszázhetvenyolc korona.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka.

Részletes becslési és árverési feltételek a székelykeresztúri m. kir. járási erdőgondnokságnál és alulírott nál betekintethők.

Erked, 1904. október hó 5-én.

Bálint Mihály,
nagyközségi jegyző.

Hámm Márton,
k. főbíró.

Előzetes költség nélkül

4%-OS

törlesztéses kölcsönök

nyújtunk budapesti és külföldi elsőrangú pénzügyintézetektől a földbirtok és ingatlan értékéig I. és II. helyre 15-65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt! papoknak, katonatisztoknak, állami és magánhivatalnokoknak, kereskedőknek és iparosoknak kezes és kezes nélkül 1—15 évig terjedő időre gyorsan diszcreten.

Bank- és magánadósságok konvertálása.

Készítünk tervezeteket különféle újonnan alapítandó vállalatokról, valamint finanszírozzuk is ezeket. — Elvállalunk technikai és geológiai véleményezéseket hites szakértők által foglalkozunk fennálló vállalatok részvénytársasággá való átalakításával.

Meller Lajos és társa Budapest, VI. Teréz-körut 32. (Törvényszékileg bejegyzett cég.) (Válasz bélyeg.)

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

Alapított: 1865.

o o o o női- és férfi divatruháza Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 4-ik szám. o o o o Legolcsóbb bevásárlási forrás! Gyors és pontos kiszolgálás!

Alapított: 1865.

Üzletemet az eddigi helyiség jobb szárnyába helyeztem át!

Együttal a n. é. közönség igényeinek megfelelőleg tetemesen megnagyobbítottam és dusan felszereltem mindennemű női- és férfi divatruhával.

Férfi- és iskolai fiugyermek kész öltönyökben nagy választék, legolcsóbb árak!

Téli és őszi divatcikkek dúsraktára. o o o

Férfi- és női ruhák teljes elkészítése elsőrendű műtermekben! o o o

Menyasszonyi okelengyék nagy választékban! o

Allandó nagy választék bluz- és ruha selymekben féláron is alul!!

Legnagyobb o raktár férfi és fiu ruháknak való posztókban, páratlan olcsó árakban, kiváló minőségekben! o o

Férfi és fiu készruhák áruháza. Ezen ágbán a legvégsőig menő olcsó árakat biztosítom, miért is különösen bátor vagyok az elősoroltakra fölhívni a közfigyelmet!

Férfi, női és gyermek cipők kiváló minőségben, versenyen kívül árakban! o o

Csinos női- és férfi sport, tennis és torna-cipők dúsraktékban.

Illatszerek, szappanok, ruha- és hajkefék! o o

Uti bőröndök és kézi-táskák. o o

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székelyudvarhelyt 1904.